

Η Αναγκαιότητα Εξόδου από το Ευρώ

Η Ελλάδα βιώνει σήμερα τη μεγαλύτερη οικονομική συντριβή και κοινωνική εξαθλίωση από τα τέλη του Β' Παγκοσμίου Πολέμου. Η έξοδος από τη ζώνη του ευρώ και η επανάκτηση του εθνικού νομίσματος θα επιτρέψει τους Έλληνες πολίτες μετά από επτά χρόνια σκληρής δοκιμασίας να δουν επιτέλους το φώς στο τέλος του τούνελ.

Η επιστροφή στο εθνικό νόμισμα αποτελεί την *αναγκαία* συνθήκη για να απαλλαγεί η χώρα από τα άκριτα και ατελέσφορα μέτρα λιτότητας των Μνημονίων και τα ασφυκτικά δεσμά της Ευρωζώνης. Η λύση της μετάβασης θεσμικά δεν είναι εύκολη, απαιτεί *αρετή* και *τόλμη*, όπως αναφέρει ο ποιητής. Αλλά η ανάκτηση της ελευθερίας που απαιτεί θυσίες, θα οδηγήσει στην ανασύσταση της αποδεκατισμένης οικονομίας μέσω της δικής μας νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής.

Αυτό αποτελεί το καλύτερο πιθανό σενάριο για να εξαλείψει η Ελλάδα την αγωνία που διακατέχει τους πολίτες της. Πράγματι, το μέλλον της χώρας που εγκυμονεί η συνεχιζόμενη παραμονή στο ευρώ διαγράφεται ζοφερό, γιατί το κοστούμι που της φόρεσαν δεν της ταίριαξε καθόλου. Η *παράτυπη*¹ ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωζώνη το 2001 και η πρόσδεση μιας υπέρ-δανεισμένης οικονομίας με τα δίδυμα ελλείμματα του δημοσίου χρέους και του διεθνούς ισοζυγίου πληρωμών με την Γερμανία και τους επιπόλαιους τραπεζίτες της, συνιστούσε μια συμφορά που αναμενόταν να συμβεί.²

Όμως, για να κατανοήσουμε ότι η συμφορά ήταν αναμενόμενο να συμβεί θα πρέπει να ανατρέξουμε στις ρίζες του κακού οι οποίες εντοπίζονται στη Συνθήκη του Μάαστριχτ. Η Συνθήκη υπογράφηκε στις 7 Φεβρουαρίου 1992 στην Ολλανδική πόλη Μάαστριχτ³ και η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα (ΕΟΚ) μετονομάζεται σε Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), ανοίγοντας τον δρόμο για τη θεμελίωση της Οικονομικής Νομισματικής Ένωσης (ΟΝΕ) και την υιοθέτηση του κοινού νομίσματος, του ευρώ.

¹ Η Ελλάδα σύμφωνα με την αναθεώρηση της Eurostat το 2004 (Report by the Commission to the Council on the Revision of the Greek Government Deficit and Debt Figures) δεν πληρούσε τα δημοσιονομικά κριτήρια της Συνθήκης του Μάαστριχτ, (i) του 3% ελλείμματος ως προς το ΑΕΠ και (ii) της μη υπέρβασης του συνολικού δημοσίου χρέους άνω του 60% σε σχέση με το ΑΕΠ. Τα δηλωθέντα ελλείμματα από την ελληνική κυβέρνηση για τα έτη, 2000, 2001 και 2002, αναθεωρήθηκαν από την Eurostat ανοδικά, παραπάνω από δύο ποσοστιαίες μονάδες ΑΕΠ, ενώ το συνολικό χρέος αναθεωρήθηκε ανοδικά κατά € 8 δις για κάθε έτος αντίστοιχα.

² Η Ελλάδα μετά την αναθεώρηση της Eurostat είχε σχέση χρέους προς ΑΕΠ 114%, ήτοι δύο φορές περίπου υψηλότερη του κριτηρίου του 60% και άνω του 90%, που αποτελεί «κόκκινη γραμμή» όταν το κρατικό χρέος συνίσταται κυρίως από εξωτερικό χρέος όπως της Ελλάδος (C. Reinhart & K. Rogoff, *This Time is Different*, Princeton University Press, 2009). Εξ ίσου σημαντικό πρόβλημα αποτελούσε το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών, που το κυρίαρχο εμπορικό ισοζύγιο κυμαίνονταν στα € - 22 δις το 2001 και με την υιοθέτηση της αμετάκλητης ισοτιμίας του ευρώ διπλασιάστηκε στα € - 44 δις το 2008, και μαζί, εκτινάχθηκε το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών στο ρεκόρ 14.5% του ΑΕΠ (Σ. Λαβδιώτης, *Ευρώ, Η Θηλεία στο Λαιμό της Ελληνικής Κοινωνίας*, Έσοπτρον, 2012).

³ Τη Συνθήκη του Μάαστριχτ υπέγραψαν 12 κράτη- μέλη της ΕΟΚ: Αγγλία, Βέλγιο, Γαλλία, Γερμανία, Δανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Λουξεμβούργο, Ολλανδία και Πορτογαλία. Στις 29 Ιουλίου 1992, η Ελληνική Βουλή επί κυβερνήσεως Μητσotάκη κυρώνει τη Συνθήκη, χωρίς να έχει ενημερωθεί ο λαός, ούτε, όπως σ' άλλες χώρες, να γίνει δημοψήφισμα.

Η Συνθήκη του Μάαστριχτ έδωσε προτεραιότητα στη δημιουργία της ΟΝΕ, ενώ το πρωτεύον ζήτημα της Πολιτικής Ένωσης των κρατών παραπέμφθηκε για να αντιμετωπιστεί στο μέλλον το οποίο και παραμένει ανεπίλυτο. Η ΟΝΕ αποτελεί την πλέον σημαντική μεταβίβαση νομισματικής κυριαρχίας από τα κράτη-μέλη στην ΕΕ από την ίδρυση της ΕΟΚ με την Συνθήκη της Ρώμης το 1957, ένα βαρυσήμαντο γεγονός που η πολιτική ηγεσία μοιραία αγνόησε. Κατ' αυτόν τον ανορθόδοξο τρόπο οι ευρωπαίοι σχεδιαστές και τεχνοκράτες της ΕΕ βάλανε το κάρο μπροστά και πίσω το άλογο και συν τω χρόνω διαπίστωσαν ότι το κάρο δεν προχωρούσε ομαλά. Ήταν όμως πλέον αργά. Δημιουργήθηκαν μεγάλες ανισότητες μεταξύ βορά και νότου και οι αδύναμες χώρες του νότου, ιδίως η Ελλάδα, υπέστησαν οικονομική πανωλεθρία.

Με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, αποκληθείσα η Συνθήκη των Συνθηκών,⁴ στην ουσία έγινε το πέρασμα από το Κεϊνσιανό μοντέλο του κρατικού παρεμβατισμού και της κοινωνικής δικαιοσύνης στον νεοφιλελευθερισμό και τον αχαλίνωτο καπιταλισμό. Κι αυτό, διότι η Συνθήκη υιοθετούσε πλήρως τις αρχές του κλασσικού φιλελευθερισμού στη λειτουργία της οικονομίας με βασικούς άξονες τις τρεις «ελευθερίες»: α) την ελεύθερη διακίνηση του κεφαλαίου, β) την ελεύθερη διακίνηση αγαθών και υπηρεσιών, χωρίς δασμούς εντός της ΕΕ, και γ) την ελεύθερη κυκλοφορία της εργασίας.

Η εφαρμογή των ανωτέρω αρχών, διακήρυττε η Συνθήκη- που το δικαστήριο του καιρού απέδειξε ότι αποτελεί έναν «ευσεβή πόθο» - θα οδηγήσουν σε άνοδο του βιοτικού επιπέδου, καλύτερη ποιότητα ζωής, και έναν υψηλό βαθμό απασχόλησης και κοινωνικής προστασίας. Για την επίτευξη αυτών των στόχων θα θεσπιστεί μια ενιαία νομισματική αρχή, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ), που θα έχει το αποκλειστικό προνόμιο έκδοσης του κοινού νομίσματος και θα καθορίζει μια ενιαία νομισματική πολιτική για όλα τα κράτη-μέλη τα οποία θα ενταχθούν στη νομισματική ένωση.

⁴ Η Συνθήκη του Μάαστριχτ είναι όντως η Συνθήκη των Συνθηκών, διότι συνιστά το θεμέλιο της ΕΕ και επάνω σε αυτήν είναι δομημένες όλες οι μεταγενέστερες, όπως η Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) και της Λισσαβόνας (2007). Η Συνθήκη όριζε ότι ο θεσμός της ΟΝΕ είναι εξελικτικός κι ακολουθεί πρόγραμμα τριών σταδίων. Συνοπτικά, το 1^ο (1/7/1990 - 31/12/1993) συνίσταται α) από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα (ΕΝΣ) με τη συμμετοχή των κρατών- μελών στο μηχανισμό των συναλλαγματικών ισοτιμιών σε σχέση με το ECU και β) την άρση των περιορισμών στις χρηματοοικονομικές αγορές και δημιουργίας μηχανισμού εποπτείας. Το 2^ο ήταν το φαρμακερό (1/1/1994-31/12/1998)- συνίσταται α) από την πλήρη απελευθέρωση διακίνησης κεφαλαίων, β) την ίδρυση του Ευρωπαϊκού Νομισματικού Ινστιτούτου (ΕΝΙ), ο πρόδρομος της ΕΚΤ, την ενίσχυση της συνεργασίας των εθνικών κεντρικών τραπεζών και την ολοκλήρωση του συντονισμού των χρηματοοικονομικών αγορών, γ) τη θεσμοθέτηση της ανεξαρτησίας των κεντρικών τραπεζών και απαγόρευσης της νομισματοποίησης του δημοσίου χρέους από τις εθνικές κυβερνήσεις και δ) πάγωσε η νομισματοδέσμη του ECU και ορίσθηκαν δημοσιονομικά κριτήρια σύγκλισης των αδύναμων ανταγωνιστικώς οικονομιών. Στο 3^ο (1/1/1999-1/1/2002) δόθηκε το εναρκτήριο λάκτισμα του ευρώ σε ηλεκτρονική μορφή και την 1^η/1/2002 πήρε σάρκα και οστά σε φυσική, αντικαθιστώντας το εθνικό μας νόμισμα.

Είναι φανερό ότι το εγχείρημα του Μάαστριχτ είναι μοναδικό στην παγκόσμια οικονομική και πολιτική ιστορία όπου τα κράτη για να ενταχθούν στο ενιαίο νόμισμα εκχωρούν το κυριαρχικό δικαίωμα της έκδοσης του νομίσματος το οποίο αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό ενός ανεξάρτητου κράτους. Πόσο μάλλον, όταν η εξουσία εκχωρείται σε μια ανεξάρτητη κεντρική τράπεζα που έχει ως πρότυπο την Deutsche Bundesbank με έδρα την Φραγκφούρτη με μια και μοναδική εντολή, τη σταθερότητα των τιμών, χωρίς καμία αναφορά για την απασχόληση. Εν αντιθέσει, η νομοθεσία της Ομοσπονδιακής Τράπεζας των ΗΠΑ (Federal Reserve) αναφέρει ότι η νομισματική πολιτική των ΗΠΑ θα επιδιώξει «να προωθήσει αποτελεσματικά τους στόχους της μέγιστης απασχόλησης, σταθερές τιμές, και μέτρια μακροπρόθεσμα επιτόκια».⁵

Τα προβλήματα για τα αδύναμα ανταγωνιστικώς κράτη και με δημοσιονομικά ελλείμματα επιδεινώνονται με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ, καθώς παραχωρεί στην ΕΚΤ πλήρη θεσμική ανεξαρτησία από πολιτική επιρροή. Μάλιστα, με σαφήνεια δηλώνει ότι «ούτε η ΕΚΤ, ούτε κανένα από τα εκτελεστικά της όργανα θα επιδιώξει να πάρει οδηγίες από θεσμούς της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ή από οποιαδήποτε κυβέρνηση κράτους- μέλους ή από οποιοδήποτε οργανισμό ή ίδρυμα». Επιπλέον, η Συνθήκη ορίζει ότι η ΕΚΤ δεν δύναται να δανείζει απ' ευθείας στα κράτη- μέλη.

Η σημαντική διάταξη της απαγόρευσης χρηματοδότησης από την ΕΚΤ στις κυβερνήσεις των κρατών- μελών της ζώνης του ευρώ αναφέρεται στο περιβόητο άρθρο 104, παράγραφος 1, της Συνθήκης του Μάαστριχτ ⁶ « Απαγορεύονται οι υπεραναλήψεις ή οποιοδήποτε άλλου είδους πιστωτικές διευκολύνσεις από την ΕΚΤ ή από τις κεντρικές τράπεζες των κρατών-μελών... προς κοινοτικά όργανα ή οργανισμούς, κεντρικές κυβερνήσεις, περιφερειακές, τοπικές ή άλλες δημόσιες αρχές, άλλους οργανισμούς δημοσίου δικαίου ή δημόσιες επιχειρήσεις των κρατών-μελών· επίσης, απαγορεύεται να αγοράζουν απευθείας χρεόγραφα από τους οργανισμούς ή τους φορείς αυτούς η ΕΚΤ και οι εθνικές κεντρικές τράπεζες». Αυτή η διάταξη επέφερε το coup de grace της χρεοκοπίας της Ελλάδος και τις οδυνηρές της επιπτώσεις.

Οι πολιτικοί της χώρας μας, δυστυχώς, αγνόησαν τη σημασία του χρήματος, το «αίμα» της οικονομίας και εκχώρησαν το κυριαρχικό δικαίωμα της έκδοσης του νομίσματος και της νομισματικής πολιτικής σε έναν αλλότριο οργανισμό την υπέρ-εθνική ΕΚΤ. Γνώριζαν, το χρήμα δεν μπορούσε πλέον να το δημιουργήσει το κράτος μέσω της κεντρικής του τράπεζας, ούτε σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης, αλλά θα το δανείζονταν με διπλό επιτόκιο από τις ιδιωτικές τράπεζες. Έτσι επιτεύχθηκε το απόλυτο χρηματοδοτικό κεφαλοκλείδωμα και συν τω χρόνω η χώρα χρεοκόπησε. Σ Λ 13/12/2016.

⁵ The Launch of the Euro, "the Federal Reserve Act states that the U.S. monetary policy should seek 'to promote effectively the goals of maximum employment, stable prices, and moderate long-term interest rates.'" Board of Governors of the Federal Reserve, December 1999.

⁶ Το άρθρο 104, παράγραφος 1, της Συνθήκης του Μάαστριχτ είναι το ίδιο με το άρθρο 123 της Συνθήκης της Λισαβόνας που κυρώθηκε το 2007. Δυστυχώς, στο άρθρο 123 αναφέρεται συχνά ο Τύπος και οι αναλυτές, ενώ ο αποκλεισμός της χρηματοδότησης των δημοσίων ελλειμμάτων του ελληνικού κράτους από την Τράπεζα της Ελλάδος και ΕΚΤ είχε ξεκινήσει πριν 15 χρόνια και η προσφυγή στις αγορές με επιβάρυνση διπλού επιτοκίου την οδήγησε σε καθεστώς χρεοκοπίας, διότι ήταν αδύνατον να νομιματοποιήσει το δυσβάστακτο χρέος.